

Оксана Горда

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»
hordaoksana@gmail.com

УДК 811.161.2
<https://doi.org/10.18485/slavistika.2022.26.2.12>

Прегледни рад
примљен 04.03.2022.
прихваћено за штампу 24.11.2022.

Оксана Трумко

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»
oksana_trumko@ukr.net

МІЖНАРОДНА ШКОЛА УКРАЇНІСТИКИ «КРОК ДО УКРАЇНИ» МІОКУ: СПОСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ І НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

У статті розкрито особливості проведення Міжнародної літньої школи україністики «Крок до України», організатором якої є Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (далі – МІОКУ). Описано способи організації навчального процесу та форми проведення занять з української мови як іноземної (УМІ), специфіку роботи у групах з метою розвитку комунікативних навичок студентів. Сфокусовано увагу на питаннях організації процесу викладання УМІ в режимі онлайн. Схарактеризовано навчальні ресурси, які розробили викладачі школи та використовують на заняттях у межах цього освітнього проекту. Продемонстровано способи подання навчального матеріалу.

Ключові слова: українська мова як іноземна, мовна школа, навчальні ресурси, навчальна екскурсія, розмовна практика, дискусійний клуб.

The paper considers the specifics of holding the International Summer School of Ukrainian Studies “Step to Ukraine”, organized by the International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations (IEEC) of Lviv Polytechnic National University. Methods of organizing the educational process and forms of conducting classes in Ukrainian as a foreign language (UFL), specificity of working in groups to develop students' communication skills are described. Emphasis is laid on the organization of the process of teaching UFL online. Educational resources designed by the teachers of the school and used in the classes within this educational project are characterized. Ways of presenting educational material are demonstrated.

Keywords: Ukrainian as a foreign language, language school, educational resources, educational tour, speaking practice, discussion club.

Однією з популярних сьогодні форм вивчення іноземної мови є мовні школи, учасники яких мають змогу гармонійно поєднувати інтенсивне навчання та активний відпочинок у мовному середовищі, спілкуватися з носіями мови, здобувати досвід соціальної взаємодії та командної роботи, вдосконалювати комунікативні навички, відкривати нові таланти та збагачуватися культурно.

Такі школи дедалі частіше пропонують стандартні курси, спеціальні програми чи інтенсиви з вивчення англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, польської та інших мов, зокрема й української мови як іноземної (УМІ). Правда, наразі маємо недостатньо наукових публікацій, які б розкрива-

ли особливості практичного опанування мови в межах згаданої форми, що говорить про актуальність окресленої у статті теми.

Можливість розпочати вивчення чи поглибити свій рівень володіння УМІ та пізнати модерну і традиційну Україну дає Міжнародна школа україністики «Крок до України». Інтенсивний курс організовує та проводить з 2010 року Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) НУ «Львівська політехніка».

Мета дослідження – ознайомити з концепцією цього освітнього проєкту та узагальнити й описати педагогічний досвід школи «Крок до України».

Факти з історії освітнього проєкту. Міжнародна школа україністики «Крок до України» – це щороку один чи кілька інтенсивів з вивчення УМІ в Україні (переважно у Львові) або в інших країнах (свого часу такі школи відбувалися в Казахстані й Аргентині).

Загалом уже проведено 16 шкіл. Слухачами були студенти, науковці, викладачі вишів, учителі, дипломати, культурні діячі та представники інших сфер діяльності із різних країн світу: Франції, Польщі, Білорусі, Аргентини, Казахстану, Німеччини, Словаччини, Румунії, Сербії, Киргизстану, Росії, Болгарії, США, Хорватії, Чехії, Грузії, Молдови, Туреччини, Канади, Великої Британії, Алжиру, Словенії, Іспанії, Бразилії, Китаю та Японії. Детальніше про проєкт можна дізнатися на сайті (Літня школа 2022).

Із 2020 року школа «Крок до України» має дві опції: навчання стаціонарно у Львові та в режимі онлайн.

Міжнародна школа україністики «Крок до України» у режимі офлайн. Стаціонарно школа зазвичай відбувається в липні – на початку серпня. Це унікальна можливість зануритися у мовне середовище, практикувати живу мову у Львові – культурній столиці України.

У програмі школи двотижневий інтенсивний курс УМІ (50 год.) і масштабна культурно-освітня програма (екскурсії, майстер-класи з народознавства, перегляд українських фільмів, відвідування театрів та музеїв, виїзні мандрівки, цікаві тренінги та квести).

Велике зацікавлення у студентів школи викликають навчальні екскурсії. Вони різноманітні, адже цьому сприяє полікультурність Львова, його давня та різностильова архітектура, сакральне багатство тощо, а також велика кількість цікавих місць неподалік від міста і географічна близькість Карпат.

Об'єктами навчальних екскурсій у межах проведення школи «Крок до України» є замки, храми, музеї, артгалереї та майстерні художників, виставкові зали, історичні місця, пам'ятки архітектури та природи тощо. Детальніше багаторічний досвід школи в організації та проведенні навчальних екскурсій у межах програми інтенсивного курсу з вивчення УМІ на різних рівнях володіння мовою (від А1 до С2), їхню тематику та різновиди висвітлено у публікації «Навчальна екскурсія як ефективна форма заняття під час літніх шкіл з вивчення мови» (Горда, Руснак 2020: 110–114).

Екскурсіям до певних міст часто передують навчальні заняття про це місто. Завдання, які студенти виконують під час такого уроку, подано на сторінках

розробленого авторським колективом МІОКУ підручника «Ключ до України: міста і люди» у двох частинах (Ключковська та ін. 2020). Таким чином, екскурсію іноземці слухають, попередньо збагатившись знаннями про конкретне місто та опанувавши нову лексику. На занятті після екскурсії проводимо обговорення та закріплюємо набуті мовні знання й удосконалюємо комунікативні навички. Часто такі заняття-екскурсії поєднуємо ще й із майстер-класами з народних ремесел. Це дуже цікаво, ефективно та пізнавально.

Міжнародна школа україністики «Крок до України» в режимі *онлайн* також передбачає двотижневий курс вивчення УМІ на всіх рівнях у невеликих групах, проте має щоденні розмовні практики, дискусійні клуби вихідного дня.

Навчальний процес як офлайн, так і онлайн школи забезпечують створені в МІОКУ освітній портал, підручники та посібники, навчально-методичні розробки.

Освітній портал «Крок до України» (<http://krok.miok.lviv.ua/uk/>) призначений для вчителів, студентів (усіх, хто вивчає УМІ), дітей. У процесі викладання у школі «Крок до України» викладачі активно використовують матеріали центральної рубрики порталу – «Студентам». Її основою є навчальний курс «Крок», що забезпечує вивчення лексики, граматики, розвиток навичок читання, письма, аудіювання і говоріння на початковому та базовому рівнях. Поглибити свої знання з української мови студенти можуть завдяки матеріалам підручник «Читанка», «Слуханка» та «ГраMATика», а підрубрики «Етномайстерня», «Екскурсії» та «Кіно» формують у студентів лінгвокраїнознавчу компетенцію.

Навчальний підручник «Ключ до України: міста і люди» (у двох частинах), який вийшов друком у 2020 році, призначений для вивчення УМІ на рівнях B2–C1 та базується на лінгвокраїнознавчому, текстоцентричному й інтегративному підходах. Підручник сприяє формуванню навичок читання та говоріння, розширює лексичний запас студентів, їхні знання про Україну, її історію та сучасність. Представлені у виданні типи вправ і мовні ігри можна використати для роботи й на інших рівнях вивчення української мови.

Кожен модуль підручника містить інформацію про певне місто України (Київ, Львів, Луцьк, Чернігів, Полтава, Харків, Канів, Донецьк, Чернівці, Кам'янець-Подільський, Ужгород, півострів Крим). Структура модуля охоплює: історію міста, легенду, постать, подію, уривок із художнього твору. Важливо, що в підручнику представлено корпус художніх текстів, які базуються на неадаптованих літературних творах, і систему вправ до них. Це уривки з романів, повістей, оповідань, новел, усмішок, поезії, поезії у прозі середнім обсягом 550 слів. Є зразки класичної та сучасної української літератури (Горда, Трумко 2021: 10).

Будь-яку частину підручника можна використати як окремих урок, оскільки вона чітко структурована і містить:

1) словник;

2) дотекстові вправи, зорієнтовані на вивчення нової лексики (зокрема фразеологізмів, афоризмів, паремій, багатозначних слів, термінів тощо) та актуалізацію ключової теми уроку, якій буде присвячений текст для читання (вони спонукають висловлювати свої погляди на ту чи іншу проблему та апелюють до досвіду студента-іноземця);

3) текст для читання;

4) післятекстові вправи, спрямовані не тільки на роботу з прочитаним текстом, а й на розвиток різних видів комунікативної діяльності. Вони допомагають перевірити рівень розуміння прочитаного тексту та вдосконалити знання граматики. Подано зразки творчих завдань і вправ для розвитку навичок комунікації у діалогічній і монологічній формах.

З нагоди 150-ліття від Дня народження Лесі Українки у 2021 р., авторський колектив МІОКУ створив навчальний посібник «Образки з Лесиноного життя» (рівень В1). Це видання можна використовувати для офлайн- та онлайн-навчання, а також індивідуально.

Посібник складається із двох частин, які забезпечують розвиток навичок читання, слухання та говоріння. Є й письмові завдання. Перша частина видання спрямована на розвиток навичок читання та говоріння. До текстів подані словники, розроблені дотекстові та післятекстові вправи, є завдання на розвиток комунікативних навичок. Друга частина посібника передбачає удосконалення навичок слухання. Текст прослуховуємо двічі, адже повторення слухання (перегляд) одного й того самого матеріалу (тексту / відеоролика) «гарантують відносно швидке та стійке (щодо відтворення через певний проміжок часу) засвоєння навчального матеріалу» (Мартинишин 2017: 187). До кожного тексту подано словник і вправи. Також посібник містить світлини поетеси, її родини, оточення, помешкання (Горда, Трумко 2020: 51–52).

У процесі навчання УМІ важливу роль відіграє демонстрація мови в реальних ситуаціях міжособистісної взаємодії (діалогах і полілогах), тому було створено проєкт «Мистецькі прогулянки з МІОКом». Це комплекс вправ, розроблених на основі відеоінтерв'ю з визначними особистостями – представниками української культури (Ігорем Калинцем, Галиною Крук, Оксаною Забужко, Оксаною Луцишиною, Марком Робертом Стехом, Дмитром Білим, Борисом Гуменюком, Наталею Половинкою, Сестрами Тельнюк, Тарасом Компаніченком). Розробка призначена для навчання на рівнях В2–С1. Студентам пропонуємо переглянути 3–5-хвилинний відеоролик інтерв'ю, ознайомитися зі словником і коментарями та виконати вправи на розуміння прослуханого. Завершують заняття вправи для роботи в групах (Данчишин 2020: 46).

Важливою складовою у програмі школи є розмовні практики. Вони забезпечують 1) опанування навичок монологічного / діалогічного мовлення; 2) розширюють словник студента; 3) вчать будувати висловлювання; 4) допомагають долати труднощі в оволодінні монологічним / діалогічним / полілогічним мовленням; 5) дозволяють практикувати вміння зв'язно і логічно викладати свої думки. У методиці навчання монологічного мовлення надаємо перевагу двом технологіям: «шлях зверху» і «шлях знизу». «Шлях зверху» передбачає на першому етапі ознайомлення студентів із текстом та виконання завдань (прочитати / прослухати текст, відповісти на запитання, скласти план, відновити порядок речень, переказати тощо), а на другому – передачу змісту тексту (від однієї особи), зміну ситуацій. «Шлях знизу» означає, що в основі навчання лежить речення, яке відображає елементарне висловлювання: студенти спочатку висловлюються на визначену тему, далі встановлюють текстові й логічні зв'яз-

ки між висловлюваннями, а на завершальному етапі складають монолог чи діалог (Костюченко 2015: 466).

Ефективними методами формування навичок монологічного мовлення є переказ прочитаного чи почутого тексту, виголошення доповідей, підготовка презентацій та виступів, розповіді, що дозволить сформувати базу мовних формул, які можна вживати в майбутньому. У зв'язку з цим викладачі моделюють різноманітні комунікативні ситуації, під час яких студенти складають висловлювання на запропоновану тему, вербально описують певну ситуацію чи зображення тощо. Вивчаючи УМІ на всіх рівнях, студенти «розповідають про себе, країну, з якої вони приїхали, свою сім'ю; описують власну зовнішність чи зовнішній вигляд друга; характеризують помешкання, туристичні місця країни, де вони проживають, або ж України; розповідають про особливості національної кухні, улюблені страви та способи приготування; передають інформацію про традиції святкування державних і релігійних свят, звичаї, обряди тощо. Часто пропонуємо студентам розповісти про улюблений фільм (актора / акторку), музику (виконавців) чи розпитати, яких правил поведінки треба дотримуватися, наприклад, у театрі або як правильно організувати свою подорож» (Трумко 2020: 22). Актуальними темами є робочий і вихідний день студентів тощо.

Програма дискусійних клубів включає зустрічі з відомими українцями (художниками, акторами, поетами, режисерами, музикантами, політиками, дизайнерами, медиками), перегляди фільмів, вистав, виставок, віртуальні екскурсії у музеях, театрах, галереях, майстернях, що дозволяє сформувати знання про модерну Україну, її культуру, традиції (Ключковська та ін. 2021: с. 98).

Якщо студентами школи є педагоги, які викладають УМІ в українських освітніх закладах за кордоном, знайомимо їх зі своїми методиками викладання в іншомовній аудиторії, обговорюємо платформи для онлайн-навчання, а також розкриваємо для них можливості комунікаційного порталу «Український освітній всесвіт» (<https://vsesvit.mio.k.lviv.ua/>). Це перша та єдина на сьогодні онлайн-карта українознавчих освітніх закладів світу, яка дає змогу викладачам українознавчих студій, науковцям, учителям шкіл вихідного дня (суботніх та недільних шкіл) обмінюватися досвідом, новинками, розробками, анонсувати події тощо. На порталі є можливість створювати авторські колективи, презентувати свої методичні напрацювання, проводити вебінари, обмінюватися думками в чаті.

Отже, концепція Міжнародної школи україністики «Крок до України» має дві форми навчання (офлайн та онлайн) та базується на комунікативному підході до викладання УМІ, що, окрім двотижневого мовного інтенсиву, передбачає застосування комунікативно орієнтованих освітніх технологій: розмовних практик, дискусійних клубів, навчальних екскурсій, майстер-класів тощо.

Використана література

- Горда, Оксана, Оксана Трумко. «Мова та література: способи взаємодії в підручнику «Ключ до України: міста і люди». Закарпатські філологічні студії 16, 2021: 9–14.
[Gorda, Oksana, Oksana Trumko. «Mova ta literatura: sposobi vzaemodii v pidručniku

- «Ključ do Ukraïni: міста і люди». *Zakarpats'ki filologični studii* 16, 2021: 9–14]
- Горда, Оксана, Оксана Трумко. «Навчальний проєкт «Образки з Лесиноного життя»: структура та зміст». [В:] *Українська мова у світі: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Львів: Галицька видавнича спілка, 2020, 51–54.
- [Gorda, Oksana, Oksana Trumko. «Navčal'nij proëkt «Obrazki z Lesinogo žittâ»: struktura ta зміst». [V:] *Ukraïns'ka mova u sviti: zbirnik materialiv VI Mižnarodnoï naukovo-praktičnoï konferencii*. L'viv: Galic'ka vidavniča spilka, 2020, 51–54]
- Горда, Оксана, Ольга Руснак. «Навчальна екскурсія як ефективна форма заняття під час літніх шкіл з вивчення мови». *Актуальні питання гуманітарних наук* 31/3, 2020: 110–114.
- [Gorda, Oksana, Ol'ga Rusnak. «Navčal'na ekskursiâ âk effektivna forma zanâtâ pid čas litnih škil z vivčennâ movi». *Aktual'ni pitannâ gumanitarnih nauk* 31/3, 2020: 110–114]
- Данчишин, Назар. «Реалізація комунікативного підходу й аудіовізуального методу у вправах для вивчення української мови як іноземної». *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації* 31 (70) / 4, 2020: 44–48.
- [Dančišin, Nazar. «Realizaciâ komunikativnogo pïdhotu j avdiovizual'nogo metodu u vpravah dlâ vivčennâ ukraïns'koï movi âk inozemnoï». *Včeni zapiski TNU imeni V. I. Vernads'kogo. Seriâ: Filologiâ. Social'ni komunikacii* 31 (70) / 4, 2020: 44–48]
- Ключковська, Ірина, Оксана Горда, Оксана Трумко, Наталія Мартинишин, Галина Темник. *Ключ до України: міста і люди. Ч. 1*. Львів: Колір ПРО, 2020.
- [Ključkovs'ka, Īrina, Oksana Gorda, Oksana Trumko, Nataliâ Martinišin, Galina Temnik. *Ključ do Ukraïni: міста і люди. Č. 1*. L'viv: Kolir PRO, 2020]
- Ключковська, Ірина, Оксана Горда, Оксана Трумко, Наталія Мартинишин, Галина Темник, Ольга Руснак. *Ключ до України: міста і люди. Ч. 2*. Львів: Колір ПРО, 2020.
- [Ključkovs'ka, Īrina, Oksana Gorda, Oksana Trumko, Nataliâ Martinišin, Galina Temnik, Ol'ga Rusnak. *Ključ do Ukraïni: міста і люди. Č. 2*. L'viv: Kolir PRO, 2020]
- Ключковська, Ірина, Оксана Трумко, Назар Данчишин. «МІОК та українці Хорватії: до історії співпраці в освітньо-навчальному, культурному та гуманітарному аспектах». [В:] *Українці Хорватії: матеріали та документи 4*. Загреб, 2021, 95–102.
- [Ključkovs'ka, Īrina, Oksana Trumko, Nazar Dančišin. «MIOK ta ukraïnci Horvatii: do istorii spivpraci v osvïtn'o-navčal'nomu, kul'turnomu ta gumanitarnomu aspektah». [V:] *Ukraïnci Horvatii: materialı ta dokumenti 4*. Zagreb, 2021, 95–102]
- Костюченко, Костянтин. «Особливості навчання монологічного мовлення на заняттях з англійської мови у ВНЗ». *Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)* 135, 2015: 463–468.
- [Kostūčenko, Kostântin. «Osoblivosti navčannâ monologičnogo movlennâ na zanâtâh z anglijs'koï movi u VNZ». *Naukovi zapiski KDPU. Seriâ: Filologični nauki (Movoznavstvo)* 135, 2015: 463–468]
- Літня школа «Крок до України» <<http://krok.miok.lviv.ua/uk/summer-school/conception/>> 08.02.2022.
- [Litnâ škola «Krok do Ukraïni» <<http://krok.miok.lviv.ua/uk/summer-school/conception/>> 08.02.2022]
- Мартинишин, Наталія. «Пісня-відеокліп в основі заняття з української мови як іноземної для дітей». *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* 13, 2017: 184–190.

- [Martinišin, Nataliâ. Písna-videoklip v osnovi zanâttâ z ukraïns'koï movi âk ìnozemnoï dlâ ditej. Teoriâ i praktika vikladannâ ukraïns'koï movi âk ìnozemnoï 13, 2017: 184–190]
- Трумко, Оксана. «Розвиток монологічного мовлення на заняттях з української мови як іноземної». *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works* 4 (9), 2020: 21–23.
- [Trumko, Oksana. «Rozvitok monologičnogo movlennâ na zanâttâh z ukraïns'koï movi âk ìnozemnoï». *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works* 4 (9), 2020: 21–23]

Оксана Горда
Оксана Трумко

МЕЖУНАРОДНА ШКОЛА УКРАЇНІСТИКЕ „КОРАК КА УКРАЇНИ” МІОК-а: НАЧИНИ ОРГАНІЗАЦІЈЕ И ОБЛИЦИ НАСТАВЕ, НАСТАВНИ РЕСУРСИ

Резиме

Језичке школе данас пружају могућности за комбиновање учења и активног одмора у језичкој средини, комуникацију са изворним говорницима, усавршавање комуникативних вештина и продубљивање знања о култури народа чији се језик изучава.

У раду описујемо концепцију Међународне школе україністике „Корак ка Украјини” коју једном или двапут годишње организује и одржава Међународни институт за образовање, културу и везе са дијаспором Националног универзитета „Лавовска политехника“ (МІОК).

Школа, у чијој је основи двонедељни интензивни курс украјинског језика као страног, има два облика наставног процеса (офлајн и онлајн), те смо представили технологије рада према овим облицима. Описали смо и средства која омогућавају одржавање наставе, пре свега она која су настала у оквиру МІОК-а: образовни портал „Корак ка Украјини”, уџбеник „Кључ за Украјину: градови и људи” (ниво В2–С1), приручник „Скице из Лесјиног живота” (ниво В1), образовни видео инервјуи „Уметничке шетње с МІОК-ом” (ниво В2–С1).

Осим тога, представили смо могућности комуникативног портала „Украјински образовни универзум”, који препоручујемо наставницима украјинског језика као страног у Украјини и иностранству како би обогатили своје искуство у нашој школи україністике.

Кључне речи: Међународна школа україністике „Корак ка Украјини”, украјински језик као страни, наставни ресурси, комуникативни портал „Украјински образовни универзум”.